

GENERALINIO ADVOKATO
M. POIARES MADURO IŠVADA,
pateikta 2004 m. gruodžio 2 d.¹

1. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Administracinis prekybos ir pramonės teismas) (Nyderlandai) pateikė prašymus priimti prejudicinį sprendimą, nagrinėdamas pagal A. Tempelman ir T. H. J. M. van Schaijk apeliacinius skundus iškeltas bylas prieš *Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* (Nacionalinės naminių gyvulių ir mėsos patikrinimo tarnybos direktorius, toliau – RVV direktorius). Abi bylos yra 2001 m. snukio ir nagų ligos protrūkio pasekmė ir yra susijusios su Nyderlandų priemonėmis, nustatančiomis skerdimą prevenciniais tikslais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neaišku, ar pagrindinėje byloje ginčijamos priemonės atitinka Bendrijos teisę, todėl jis klausia, ar valstybės narės turi diskreciją imtis likvidavimo priemonių, kurios atrodo peržengia 1985 m. lapkričio 18 d. Tarybos direktyva 85/511/EEB dėl Bendrijos snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių įdiegimo² nustatytas ribas.

I – Bendrijos teisės nuostatos

2. Šių bylų aplinkybių atsiradimo metu buvo taikomos Bendrijos teisės nuostatos, įtvirtintos: 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyvoje 90/425/EEB³, Tarybos direktyvoje 85/511/EEB, iš dalies pakeistoje 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyva 90/423/EEB,⁴ ir 2001 m. kovo 27 d. Komisijos sprendime 2001/246/EB, nustatančiame snukio ir nagų ligos kontrolės ir likvidavimo Nyderlanduose sąlygas, taikant Direktyvos 85/511 13 straipsnį⁵.

3 – Direktyva dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą (OL L 224, p. 29; toliau – Direktyva 90/425).

4 – Direktyva 90/423/EEB, iš dalies keičianti Direktyvą 85/511/EEB dėl Bendrijos snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių įdiegimo, Direktyvą 64/432/EEB dėl gyvūnų sveikatos problemų, turinčių įtakos Bendrijos vidaus prekybai galvijais ir kiaulėmis, ir Direktyvą 72/462/EEB dėl sveikatos ir veterinarinio patikrinimo problemų importuojant galvijus, kiaules ir šviežių mėšų arba mėsos produktus iš trečiųjų šalių (OL L 224, 1990, p. 13, toliau – Direktyva 90/423).

5 – OL L 88, p. 21; pakeistas 2001 m. balandžio 5 d. Komisijos sprendimu 2001/279/EB (OL L 96, p. 19).

1 – Originalo kalba: portugalų.

2 – OL L 315, p. 11, toliau – Direktyva 85/511. Ši direktyva buvo panaikinta 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos direktyva 2003/85/EB (OL L 306, p. 1).

3. Tiek, kiek tai susiję su šiais prašymais priimti prejudicinį sprendimą, Direktyvos 90/425 10 straipsnis numato:

jusių su tokiais ūkiais, centrais arba organizacijomis, o zoonozės atveju – su Bendrijos teisės aktuose numatytais apsaugos zonomis.

„1. Kiekviena valstybė narė nedelsdama informuoja kitas valstybes nares ir Komisiją apie jos teritorijoje kilusius protrūkius, taip pat ligų, nurodytų Direktyvoje 82/894/EEB, protrūkius, zoonozes, kitas ligas arba kitą priežastį, keliančius didelę grėsmę gyvūnų arba žmonių sveikatai.

Valstybės narės apie taikomas priemones nedelsdamos praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms.

Išsiuntimo valstybė narė nedelsdama taiko Bendrijos teisės aktuose numatytas kontrolės arba apsaugos priemones, svarbiausia, nustato šiose taisyklėse numatytas apsaugos zonas, arba patvirtina kitas, jos nuomone, būtinas priemones.

<...>

Paskirties valstybė narė arba tranzitinė valstybė narė, atlikusi 5 straipsnyje nurodytą tikrinimą ir nustatiusi vieną iš pirmojoje pastraipoje minėtų ligų arba priežasčių, prireikus gali imtis Bendrijos teisės aktuose numatytų atsargos priemonių, tarp jų gyvūnų karantino.

4. Apie visus atvejus Komisija kuo greičiau praneša Veterinarijos nuolatiniam komitetui. 17 straipsnyje nurodyta tvarka ji patvirtina priemones, skirtas 1 straipsnyje minimiems gyvūnams ir produktams ir, atsižvelgdama į aplinkybes, iš tokių gyvūnų mėsos pagaminėtiems produktams. Komisija stebi padėtį ir, jei reikia, ta pačia tvarka keičia arba atšaukia priimtus sprendimus.“ (Pataisytas vertimas)

Kol bus imtasi priemonių pagal 4 dalį, dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių priežasčių paskirties valstybė narė gali imtis laikinų apsaugos priemonių, susi-

4. Direktyvos 85/511, iš dalies pakeistos Direktyva 90/423, 1, 2, 4, 5 ir 13 straipsniai numato:

„1 straipsnis

- arba kuriam, atlikus laboratorinius tyrimus, buvo oficialiai nustatyta snukio ir nagų liga;

Ši direktyva nustato Bendrijos kontrolės priemonės, taikytinas snukio ir nagų ligos protrūkio atveju, neatsižvelgiant į jų sukėlusio viruso rūšį.

- d) „įtariamas sergantis gyvūnas“ – bet kuris imlios rūšies gyvūnas, kurio klinikiniai ligos požymiai ar pataloginiai anatomiciniai pakitimai yra tokie, kad gali būti įtariama snukio ir nagų liga;

2 straipsnis

Šioje direktyvoje <...> vartojamos šios sąvokos:

- e) „įtariamas užsikrėtęs gyvūnas“ – bet kuris imlios rūšies gyvūnas, kuris pagal epizootinius duomenis galėjo būti tiesiogiai ar netiesiogiai užkrėstas snukio ir nagų ligos virusu.

<...>

<...>

- c) „užsikrėtęs gyvūnas“ – bet kuris imlios rūšies gyvūnas:

4 straipsnis

- kuriam nustatyti snukio ir nagų ligos klinikiniai ligos požymiai arba pataloginiai anatomiciniai pakitimai, galėję atsirasti dėl snukio ir nagų ligos,

1. Valstybės narės užtikrina, kad ūkiuose, kuriuose yra vienas ar daugiau gyvūnų, įtariamų sergant ar užsikrėtus snukio ir nagų ligos virusu, būtų nedelsiant pradėtas oficialus tyrimas, kuriuo liga būtų patvirtinta arba

paneigta, ir visų pirma kad oficialiai patvirtintas veterinarijos gydytojas paimtų arba nurodytų paimti reikalingus mėginius laboratoriniam tyrimui.

— neleisti imlių rūšių gyvūnų įvežti į ūkį ar išvežti iš jo, neleisti kitos rūšies gyvūnų įvežti į ūkį ar iš jo be kompetentingos institucijos leidimo,

Gavusi pranešimą apie įtariamą snukio ir nagų ligos atvejį, kompetentinga institucija nurodo oficialiai prižiūrėti ūkį ir:

— be kompetentingos institucijos leidimo neleisti įvežti į ūkį arba iš jo imlių rūšių gyvūnų mėsos arba jų skerdenų, pašarų, indų, daiktų ar kitų medžiagų, pavyzdžiui, vilnos, atliekų ar nereikalingų medžiagų, galinčių pernešti snukio ir nagų ligą,

— surašyti visas imlių rūšių gyvūnų kategorijas ir nurodyti kiekvienos kategorijos visus sergančius, nugaišusius, įtariamus sergant ar užsikrėtus snukio ir nagų liga; sąrašas turi būti nuolat papildomas atsižvelgiant į per įtarimo laikotarpį atsivestų ir nugaišusių gyvūnų skaičių,

<...>

2. Kompetentinga institucija gali taikyti 1 dalyje numatytas priemones kaimyniniuose ūkiuose, jeigu jų vieta, išsidėstymas arba galimas sąlytis su gyvūnais iš ūkio, kuriame įtariama liga, teikia pagrindo įtarti galimą užsikrėtimą.

— sąraše esanti informacija pareikalavus turi būti pateikiama ir gali būti iš naujo tikrinama kiekvienos kontrolės metu,

<...>

5 straipsnis

— visus ūkyje esančius imlių rūšių gyvūnus laikyti jų laikymo vietose arba kitoje vietoje, kur jie būtų atskirti nuo kitų gyvūnų,

Patvirtinus, kad ūkyje yra vienas ar daugiau gyvūnų, apibrėžtų 2 straipsnio c punkte,

kompetentinga institucija nurodo taikyti šias priemones:

1) oficialiai patvirtintas veterinarijos gydytojas paima arba nurodo paimti atitinkamus mėginius tyrimui I priede nurodytoje laboratorijoje, jeigu per įtarrimo laikotarpį tokie mėginiai pagal 4 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos nuostatas nebuvo paimti arba tyrimai nebuvo atlikti;

2) be priemonių, nurodytų 4 straipsnio 1 dalyje, nedelsiant imamasi šių priemonių: valstybėse narėse ar regionuose, kuriuose gyvūnų vakcinacija uždrausta:

— visi ūkyje laikomi imlių rūšių gyvūnai, prižiūrint oficialiai patvirtintam veterinarijos gydytojui, turi būti paskersti pačiame ūkyje, kad būtų išvengta bet kokios snukio ir nagų ligos viruso plitimo rizikos,

— anksčiau minėti ūkyje paskersti gyvūnai oficialiai prižiūrint sunaikinami, kad būtų išvengta bet kokios snukio ir nagų ligos viruso plitimo rizikos,

<...>

4) kompetentinga institucija gali 1 punkte numatytas priemones taikyti ir kaimyniniuose ūkiuose, jeigu jų vieta, teritorinis išsidėstymas arba sąlytis su gyvūnais, kuriems buvo nustatyta liga, teikia pagrindo įtarti galimą užsikrėtimą.

<...>

13 straipsnis

1. Valstybės narės užtikrina, kad:

— yra draudžiama naudoti vakcinas nuo snukio ir nagų ligos,

<...>

3. Neatsižvelgiant į 1 dalies nuostatas dėl vakcinacijos nuo snukio ir nagų ligos naudojimo, diagnozavus snukio ir nagų ligą ir esant išplitimo pavojui, gali būti nuspręsta atlikti skubią vakcinaciją naudojant technines pro-

cedūras, kurios užtikrintų visišką gyvūnų atsparumą šiai ligai. Šiuo atveju priemonės, kurių turi būti imtasi apima:

- geografinės vietovės, kurioje būtina atlikti skubią vakcinaciją, ribų nustatymą,
- gyvūnų, įtrauktų į vakcinacijos programą, rūšies ir amžiaus nustatymą,
- vakcinacijos trukmės nustatymą,
- specialių apribojimų paskiepytiems gyvūnams ir jų produktams nustatymą,
- paskiepytų gyvūnų specialaus identifikavimo ir specialaus registravimo nustatymą,
- kitas priemones, tinkamas nenumatytai padėčiai.

16 straipsnyje numatyta tvarka. Šiame sprendime visų pirma atsižvelgiama į gyvūnų atskiruose regionuose koncentracijos laipsnį ir būtinybę saugoti tam tikras gyvūnų veisles.

Tačiau nukrypstant nuo pirmosios pastraipos, valstybės narės, pranešusios Komisijai apie ligos protrūkį, gali priimti sprendimą atlikti skubią vakcinaciją, jei tas sprendimas prieštarauja svarbiausiems Bendrijos interesams. Šis sprendimas 16 straipsnyje numatyta tvarka nedelsiant apsvarstomas Veterinarijos nuolatiniam komitete.“

5. Direktyvos 90/425 10 straipsnio ir Direktyvos 85/511 13 straipsnio pagrindu priimto Komisijos sprendimo 2001/246 1 ir 2 straipsniai numato:

„1 straipsnis

Šiame sprendime vartojamos tokios sąvokos:

Sprendimą dėl skubios vakcinacijos priima Komisija kartu su suinteresuota valstybe nare

1. „Skerdimas prevenciniais tikslais“ – visų imlių rūšių gyvūnų skerdimas ūkiuose,

esančiuose nustatytu spinduliu nuo ūkio, kuriam taikomi Direktyvos 85/511/EEB 4 ir 5 straipsniuose įtvirtinti apribojimai.

veiksmingai sumažinti viruso plitimą dėl bent vienos iš šių priežasčių:

Juo siekiama skubiai sumažinti imlių rūšių gyvūnų skaičių užkrėstoje teritorijoje.

— imlių rūšių gyvūnų skerdimo prevenciniais tikslais suvaržymai atitinka Direktyvos 93/119/EEB nuostatas,

— esami paskerstų gyvūnų sunaikinimo pajėgumų suvaržymai atitinka Direktyvos 85/511/EEB 5 straipsnio 2 dalies antrąją pastraipą.

2. „Slopinamoji vakcinacija“ yra skubi tam tikrų ūkių, esančių apibrėžtoje teritorijoje, imlių rūšių gyvūnų vakcinacija, kurios vykdymas susijęs išimtinai su 1 dalyje apibrėžtu skerdimu prevenciniais tikslais.

2 straipsnis

Ja siekiama skubiai sumažinti viruso paplitimo atvejų skaičių ir riziką, kad virusas gali paplsti už teritorijos ribų, nevilkinant skerdimo prevenciniais tikslais.

1. Nepažeidžiant Direktyvos 85/511/EEB, ypač jos 4, 5 ir 9 straipsnių, Nyderlandai gali nuspręsti taikyti slopinamąją vakcinaciją laikantis priede numatytų sąlygų.

Ji taikoma sukuriant imunitetą ten, kur imlių rūšių gyvūnų skerdimas prevenciniais tikslais tikriausiai užtruktų ilgiau nei reikalaujama

2. Prieš pradėdant taikyti 1 dalyje numatytas priemones, Nyderlandai turi užtikrinti, kad valstybėms narėms ir Komisijai yra oficialiai pranešti išsamūs duomenys dėl geografinių ir administracinių vakcinavimo zonos ribų,

paveiktų ūkių skaičiaus ir laiko, kada bus pradėta ir baigta vakcinacija, bei priežastys, dėl kurių buvo imtasi tokių priemonių.

Nyderlandai taip pat privalo užtikrinti, kad pagal pirmąją dalį pateikta informacija nedelsiant bus papildyta duomenimis apie vakcinuotų gyvūnų paskerdimą, ypač apie paskerstų gyvūnų skaičių, paveiktų ūkių skaičių, skerdimo pabaigos laiką, ir atitinkamoms teritorijoms taikomų apribojimų pakeitimus.“

II — Bylos faktinės aplinkybės ir prašymai priimti prejudicinį sprendimą

6. Sutuoktiniai van Schaijk laikė biodinaminį gyvulių ūkį Ravenstein. 2001 m. kovo 26 d. – vieną dieną prieš Komisijai priimant sprendimą 2001/246 – RVV direktorius jiems pranešė, kad visi porakanopiai gyvūnai jų ūkyje įtariami sergant snukio ir nagų liga, ir todėl bus paskersti, nes mažiau nei vieno kilometro (772 metrų) nuo sutuoktinių van Schaijk ūkio atstumu yra ūkis, kuriame vienas ar daugiau gyvūnų yra pagrįstai įtariami sergant snukio ir nagų liga. Kovo 27 d. sutuoktiniai van Schaijk apskundė RVV direktoriaus sprendimą. Tos pačios dienos laišku jie pateikė *College van Beroep voor het bedrijfsleven* pirmininkui prašymą dėl laikinųjų priemonių taikymo, t. y. sprendimo

vykdymo sustabdymo. 2001 m. kovo 28 d. sprendimu prašymas buvo atmestas ir sutuoktinių van Schaijk porakanopiai gyvūnai buvo paskersti⁶. 2001 m. lapkričio 15 d. sprendimu RVV direktorius pripažino sutuoktinių van Schaijk skundą dėl 2001 m. kovo 26 d. Sprendimo nepagrįstu. Tada sutuoktiniai van Schaijk pateikė apeliaciją *College van Beroep voor het bedrijfsleven*.

7. A. Tempelman laikė angoros ožkas Wenum miestelyje netoli Oene vietovės. 2001 m. balandžio 3 d. Žemės ūkio, aplinkos administravimo ir žvejybos ministras nusprendė, kad porakanopiai gyvūnai Oene regione turi būti vakcinuoti, o vėliau paskersti. Sužinojęs apie A. Tempelman laikomas angoros ožkas, 2001 m. gegužės 23 d. RVV direktorius jam pranešė, kad jo ožkos įtariamos sergant snukio ir nagų liga, nes keletas snukio ir nagų ligos atvejų buvo nustatyta netoli vietovės, kurioje buvo laikomos ožkos. Angoros ožkos buvo paskerstos tą pačią dieną. 2001 m. birželio 12 d. laišku A Tempelman apskundė RVV direktoriaus sprendimą. 2001 m. lapkričio 15 d. sprendimu direktorius pripažino A. Tempelman skundą nepagrįstu. Dėl šio sprendimo A. Tempelman pateikė apeliaciją *College van Beroep voor het bedrijfsleven*.

6 — Po kelių savaičių, atlikus prieš skerdimą paimtų kraujo mėginių laboratorinius tyrimus, paaiškėjo, kad snukio ir nagų ligos pėdsakų nebuvo nei pirminiame ūkyje, nei kilometro spinduliu aplink jį.

8. 2003 m. sausio 7 d. sprendimu *College van Beroep* nusprendė, kad A. Tempelman apeliacinio skundo pagrindai yra nepagrįsti tiek, kiek jie rėmėsi nacionaline teise. Tos pačios dienos sprendimu sutuoktinių van Schaijk ir RVV byloje *College van Beroep* padarė panašią išvadą – 2001 m. kovo 26 d. taikytini nacionalinės teisės aktai suteikė RVV direktoriui pakankamą teisinį pagrindą nuspręsti paskersti sutuoktinių van Schaijk gyvūnus. Tačiau *College van Beroep* manė, kad dar reikia nustatyti, ar ginčijami sprendimai atitinka Bendrijos teisę.

9. *College van Beroep* nusprendė pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Bendrijos teisė valstybėms narėms suteikia teisę nuspręsti paskersti gyvūnus, įtariamus sergant arba užsikrėtus snukio ir nagų ligos virusu?

2. Ar Direktyva 85/511/EEB, iš dalies pakeista Direktyva 90/423/EEB, palieka valstybėms narėms veikimo laisvę priimti (arba leisti priimti) papildomas nacionalines snukio ir nagų ligos kontrolės priemones?

3. Kokius apribojimus Bendrijos teisė nustato valstybėms narėms imantis nacio-

nalinių priemonių, kurios yra papildomos Direktyvos 85/511/EEB, iš dalies pakeistos Direktyva 90/423/EEB, priemonių atžvilgiu?“

10. A. Tempelman, sutuoktiniai van Schaijk, taip pat Komisija, Nyderlandų, Graikijos, Airijos, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės pateikė Teisingumo Teismui savo rašytines pastabas. 2004 m. rugsėjo 29 d. vykusiame posėdyje Teisingumo Teismas išklausė sutuoktinių van Schaijk, Komisijos bei Graikijos, Nyderlandų, Airijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių žodines pastabas.

III — Vertinimas

11. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *College van Beroep* pažymi, kad atsakymai į jo klausimus gali priklausyti nuo to, kaip turi būti aiškinamas Direktyvos 90/425 10 straipsnis. Jis mano, jog šis klausimas nėra visiškai aiškus ir kad tai gali turėti įtakos Direktyvos 85/511 aiškinimui. Todėl pirmiausia pabandyti išaiškinti Direktyvos 85/511 ir Direktyvos 90/425, ypač jos 10 straipsnio, santykį. Toliau aptarsiu kiekvieną prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusių teismo klausimą.

A — *Direktyvų 90/425 ir 85/511 santykis*

12. Direktyvos 90/425 ir 85/511 tikslai sutampa. Jos abi skirtos gyvūnų sveikatos apsaugai laisvo gyvūnų ir žemės ūkio produktų judėjimo kontekste. Direktyva 90/425 ir Direktyva 90/423, kuri iš dalies pakeitė Direktyvą 85/511, buvo priimtos tą pačią dieną remiantis EB Sutarties 43 straipsniu (po pakeitimo – EB 37 straipsnis).

13. Siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą, Direktyvos 90/425 tikslas — užtikrinti, kad veterinariniai patikrinimai būtų atliekami tik gyvūnų išsiuntimo vietoje, o ne pasienyje, dėl ko būtina suderinti pagrindinius gyvūnų sveikatos apsaugos reikalavimus⁷. Prasidėjus ligos protrūkiui, kuris gali sukelti rimtą pavojų gyvūnų arba žmonių sveikatai, Direktyvos 90/425 10 straipsnis numato apsaugos priemonių mechanizmą, kuriuo siekiama išvengti tolesnio ligos plitimo. Pagal 10 straipsnio 1 dalį atitinkamos valstybės narės gali arba privalo nedelsiant imtis apsaugos arba laikinų apsaugos priemonių. Komisija privalo skubiai priimti galutines priemones pagal 10 straipsnio 4 dalį — šiuo atveju tai buvo Komisijos sprendimas 2001/246.

14. 10 straipsnis nustato, kad paskirties valstybė narė arba tranzitinė valstybė narė gali imtis Bendrijos taisyklėse numatytų atsargos priemonių. Dėl rimtų, su žmonių arba gyvūnų sveikata susijusių prižasčių paskirties valstybė narė gali imtis laikinų apsaugos priemonių, kol Komisija imsis priemonių pagal to straipsnio 4 dalį. 1993 m. gegužės 26 d. Sprendime *Komisija prieš Portugaliją* Teisingumo Teismas išaiškino, kad kai Komisija priima sprendimą pagal 10 straipsnio 4 dalį, paskirties valstybė narė nebeturi kompetencijos imtis kitokių, nei aiškiai numatytos sprendime, priemonių.⁸

15. 10 straipsnio 1 dalies antroji pastraipa skirta išsiuntimo valstybėms narėms. Ji numato, kad kilus protrūkiui, „išsiuntimo valstybė narė nedelsdama taiko Bendrijos teisės aktuose numatytas kontrolės arba apsaugos priemones <...> arba patvirtina kitas, jos nuomone, būtinas priemones“.

16. Situoktiniai van Schaijk ir Nyderlandų vyriausybė siūlo visiškai priešingai aiškinti šioje pastraipoje esantį žodį „arba“. Pateikiama aiškinimu siekiama atsakyti į klausimą, ar Bendrijos normos dėl gyvūnų ligų suteikia

7 — Žr. direktyvos preambulę.

8 — C-52/92, Rink. p. I-2961, 19 punktas. Taip pat žr. 1990 m. liepos 5 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (C-304/88, Rink. p. I-2801, 19 punktas).

teisę valstybėms narėms priimti papildomas nuostatas, ir todėl jis turi reikšmės tam, kaip reikėtų aiškinti Direktyvą 85/511, norint atsakyti *College van Beroep* pateiktus prejudicinius klausimus.

išsamios. Be to, jei nuostatos formuluotė viena kalba akivaizdžiai neatitinka tekstų kitomis kalbomis, geriau būtų išspręsti nagrinėjamą klausimą nesuteikiant pirmenybės nė vienam iš atitinkamų tekstų⁹.

17. Anot sutuoktinių van Schaijk, žodžio „arba“ vartojimas reiškia, kad kai egzistuoja Bendrijos normos, turi būti laikoma, jog jos draudžia papildomus valstybių narių veiksmus.

18. Anot Nyderlandų vyriausybės, „arba“ reikia aiškinti kaip „ir“ – ši nuostata turėtų reikšti, kad valstybėms narėms visada paliekama galimybė imtis papildomų priemonių, nei tos, kurių reikalauja galiojantys Bendrijos teisės aktai. Nyderlandų vyriausybė remiasi direktyvos tekstu vokiečių kalba, kuriame vietoje žodžio „arba“ vartojamas žodis „*oder*“ (taip pat).

19. Tačiau nė vienas iš šių aiškinimo variantų neatrodo visiškai įtikinantis Direktyvos 90/425 tikslų prasme. Nemanau, kad būtų tikėtina, jog šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalimi siekiama visiškai išspręsti klausimą, ar visos ankstesnės ir vėlesnės Bendrijos priemonės dėl gyvūnų ligų kontrolės yra

20. Manau, jog nagrinėjama nuostata turėtų reikšti, kad jei konkrečiu atveju nėra taikytinų Bendrijos normų, arba jeigu esamos Bendrijos normos nėra išsamios, siunčiančioji valstybė narė turi imtis, jos nuomone, tinkamų priemonių. Žinoma, Bendrijos normos gali būti nustatytos, pavyzdžiui, Komisijos sprendime, priimtame remiantis 10 straipsnio 4 dalimi, atitinkamoje direktyvoje arba keliuose Bendrijos teisės aktuose. Galima sakyti, kad 10 straipsnio 1 dalis sukuria prezumpciją, jog valstybės narės turi imtis bet kokių tinkamų priemonių, tačiau tokia prezumpcija taikoma tik tiek, kiek Bendrijos normos nėra išsamios. Šiame kontekste nagrinėjama nuostata siekiama įtvirtinti du dalykus. Pirma, siekiant įgyvendinti direktyvos tikslą, turi būti taikomos atitinkamos Bendrijos normos. Antra, valstybės narės vis tiek turi priimti, jų nuomone, tinkamas priemones¹⁰. Antrasis dalykas pa-

9 — 1977 m. kovo 3 d. Sprendimas *Kerry Milk* (80/76, Rink. p. 425, 11 punktas).

10 — 10 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje vartojamas žodis „taiko“ turi būti aiškinamas kaip nustatantis pareigą valstybėms narėms imtis visų būtinų ligos kontrolės priemonių, tačiau jos turi tam tikrą veikimo laisvę apibrėždamos, kokios priemonės yra laikomos „(jų nuomone) būtinomis“.

remtas prielaida, kad Bendrijos normų gali nebūti arba jos gali būti neišsamios ir kad gali reikėti nacionalinių priemonių, kurios papildytų Bendrijos kontrolės priemones.

kad Direktyvos 85/511 5 straipsnis numato imlių rūšių gyvūnų skerdimą tik tuose ūkiuose, kuriuose patvirtinta, kad yra vienas ar daugiau užsikrėtusių gyvūnų, kaip apibrėžta 2 straipsnio c dalyje¹¹.

21. Faktinių aplinkybių metu Bendrijos priemonės, skirtos snukio ir nagų ligos kontrolei, buvo įtvirtintos Direktyvoje 85/511. Todėl dėl 2001 m. snukio ir nagų ligos protrūkio buvo pradėta taikyti Direktyvos 90/425 10 straipsnio mechanizmą ir įgyvendinti Direktyvoje 85/511 numatytas kontrolės priemones.

22. Iš to seka, kad siekiant išspręsti klausimą, ar Bendrijos teisė uždraudžia valstybėms narėms imtis papildomų kontrolės priemonių, reikia išnagrinėti Direktyvą 85/511. Kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, šis klausimas yra toks: ar tokios papildomos priemonės, kokių ėmėsi Nyderlandai A. Tempelman ir sutuoktinių van Schaijk atveju, yra netaikytinos, nes pati direktyva jų nenumato.

24. Nyderlandų vyriausybė teigia, kad pareiga paskersti įtariamus užsikrėtus gyvūnus vis dėlto kyla iš Direktyvos 85/511 5 straipsnio. Tai matyti iš 5 straipsnio 4 dalies, kuri nustato, kad „kompetentinga institucija gali 1 punkte numatytas priemones taikyti ir kaimyniniuose ūkiuose, jeigu jų vieta <...> teikia pagrindo įtarti galimą užsikrėtimą“. 1 punktas susijęs su atitinkamų mėginių paėmimu tyrimui laboratorijoje. Tačiau, Nyderlandų vyriausybės nuomone, nuoroda į 5 straipsnio 1 punktą yra klaidinga ir ją reikia aiškinti kaip nuorodą į 5 straipsnio 2 punktą, kuris susijęs su gyvulių paskerdimu ir sunaikinimu. Ji teigia, kad kitoks aiškinimas neturėtų prasmės, nes direktyvos 4 straipsnio 2 dalis jau numato, kad mėginiai gali būti paaimami kaimyniniuose ūkiuose, kuriuose galima įtarti užsikrėtimą. Grįsdama savo argumentus, ji lygina Direktyvą 85/511 su

B — *Ar Direktyva 85/511 numato skerdimą prevenciniais tikslais?*

23. *College van Beroep* savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą teigia,

11 — Žr. šios išvados 4 punktą.

daugeliu kitų direktyvų¹² veterinarijos srityje, taip pat daro nuorodą į sprendimo *Jippes* 124 punktą, kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, jog „Direktyvos 85/511 5 straipsnis reikalauja, kad gyvūnai būtų paskerdžiami prevenciniais tikslais ūkiuose, kuriuose buvo rasta vienas ar daugiau užsikrėtusių gyvūnų, arba kaimyniniuose ūkiuose, kuriuose galima įtarti užsikrėtimą“¹³. Per Teisingumo Teismui nagrinėjant šias bylas vykusį posėdį Komisija nurodė, jog ji taip pat mano, kad direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nuoroda į 1 punktą yra klaidinga.

25. Visų pirma verta pažymėti, kad 5 straipsnio 4 dalyje numatyta nuoroda į 1 punktą yra identiška Direktyvos 85/511 tekstuose visomis kalbomis¹⁴.

12 — 1992 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 92/35/EEB, nustatanti afrikinės arklių ligos kontrolės reikalavimus ir kovos su ja priemonės (OL L 157, p. 19); 1992 m. gegužės 19 d. Tarybos direktyva 92/40/EEB, nustatanti Bendrijos paukščių gripo kontrolės priemonės (OL L 167, p. 1); 1992 m. liepos 14 d. Tarybos direktyva 92/66/EEB, nustatanti Bendrijos Niukaslio ligos kontrolės priemonės (OL L 260, p. 1); 1992 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyva 92/119/EEB, nustatanti Bendrijos bendrąsias tam tikrų gyvūnų ligų kontrolės priemones ir konkrečias priemones nuo kiaulių vezikulinės ligos (OL L 62, p. 69); 2000 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2000/75/EB, nustatanti mėlynos liežuvio ligos kontrolės ir likvidavimo reikalavimus (OL L 327, p. 74); 2001 m. spalio 23 d. Tarybos direktyva 2001/89/EB dėl Bendrijos klasikinio kiaulių maro kontrolės priemonių (OL L 316, 2001, p. 5); 2002 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 2002/60/EB, nustatanti konkrečias nuostatas dėl afrikinio kiaulių maro kontrolės ir iš dalies pakeičianti Direktyvos 92/119/EEB nuostatas dėl Tešeno ligos ir afrikinio kiaulių maro (OL L 192, p. 27).

13 — 2001 m. liepos 12 d. Sprendimas (C-189/01, Rink. p. I-5689).

14 — Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, Bendrijos teisės nuostatos aiškinimas apima tekstų įvairiomis kalbomis palyginimą: 1982 m. spalio 6 d. Sprendimas *CILFIT* (283/81, Rink. p. 3415, 18 punktas); 1996 m. spalio 24 d. Sprendimas *Kvaaljeveld ir kt.* (C-72/95, Rink. p. I-5403, 28 punktas) ir 2001 m. sausio 30 d. Sprendimas *Ispanija prieš Tarybą* (C-36/98, Rink. p. I-779, 47 punktas).

26. Be to, savo sprendime *Hauptzollamt Neubrandenburg and Saggpol* Teisingumo Teismas patvirtino, jog jis neturi teisės imtis Bendrijos teisės aktų leidėjo vaidmens ir aiškinti nuostatos prieštaraujančiu jos aiškiai formuluotei būdu¹⁵. Taip pat savo sprendimo *Danija prieš Komisiją*, 348/85, 19 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad „Bendrijos teisės aktai turi būti aiškūs, ir tie, kuriems jie skirti, turi galėti numatyti jų taikymą“¹⁶.

27. Net jei argumentas, kad nuoroda į 1 punktą padarytų 5 straipsnio 4 dalį perteklinę, būtų teisingas, vis tiek ne Teisingumo Teismas turi pakeisti iš esmės aiškiai nuorodą, nurodydamas kitą punktą. Šiuo požiūriu reikia pastebėti, jog 5 straipsnio 1 dalyje pakartota užsikrėtusių gyvūnų atžvilgiu tai, kas 4 straipsnio 1 dalyje jau išdėstyta įtariamų sergant ar užsikrėtus gyvūnų atžvilgiu, o 5 straipsnio 4 dalis taip pat gali būti aiškinama kaip panašus pakartojimas, patvirtinantis, kad tai, kas yra įtvirtinta 4 straipsnio 2 dalyje, taip pat taikoma tais atvejais, kai buvo rasta užsikrėtusių gyvūnų.

28. Iš tiesų Teisingumo Teismo teiginys sprendime *Jippes* atrodo neatitinkantis 5 straipsnio teksto. Tačiau visų pirma šis teiginys susijęs tik su kaimyniniais ūkiais,

15 — 2000 m. kovo 23 d. Sprendimas (sujungtos bylos C-310/98 ir C-406/98, Rink. p. I-1797, 32 punktas).

16 — 1987 m. gruodžio 15 d. Sprendimas (Rink. p. 5225). Taip pat žr. 1998 m. spalio 1 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė prieš Komisiją* (C-209/96, Rink. p. I-5655, 35 punktas).

kuriuose buvo *rasta vienas arba daugiau užsikrėtusių* gyvūnų. Bent jau sutuoktinių van Schaijk ūkio atveju taip nebuvo. Šio ūkio gyvuliai buvo paskersti prevenciniais tikslais, nes kaimynystėje buvo *įtariamas esant užkrėstas* ūkis.

29. Be to, verta prisiminti, kad sprendimo *Jippes* teiginys yra pastraipos, susijusios su Komisijos sprendimo 2001/246 teisiniu pagrindu, dalis. Sprendimo *Jippes* 127 punkte Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Bendrijos teisė numatė pakankamą teisinį pagrindą tam sprendimui priimti. Mano nuomone, šią išvadą galima paprastai padaryti iš dviejų nuostatų, kuriomis rėmėsi teismas: Direktyvos 85/511 13 straipsnio 3 dalies ir Direktyvos 90/425 10 straipsnio 4 dalies; jos abi susijusios su sprendimais, kuriuos Komisija turi priimti snukio ir nagų ligos protrūkio atveju. Direktyvos 85/511 5 straipsnis, Teisingumo Teismo taip pat nurodytas, bet susijęs su snukio ir nagų ligos kontrolės priemonėmis, kurių turi imtis valstybės narės, šiai išvadai nei turi įtakos, nei ją pagrindžia.

30. Mano nuomone, *College van Beroep* teisingai pastebėjo, kad Direktyva 85/511 nenumato gyvulių, kurie įtariami sergant ar užsikrėtus snukio ir nagų liga, skerdimo prevenciniais tikslais.

C — Ar Direktyva 85/511 uždraudžia skerdimą prevenciniais tikslais?

31. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo antru klausimu norima sužinoti, ar Direktyva 85/511 leidžia priimti papildomas nacionalines snukio ir nagų ligos kontrolės priemones. Stiekiant atsakyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktam teismui, reikia apsvarstyti, ar tuo metu galiojusi Bendrijos teisė numatė išsamų snukio ir nagų ligos protrūkių Bendrijoje kontrolės režimą, kuris uždraustų nacionalines priemones.

32. Direktyva 85/511 aiškiai nesuteikia valstybėms narėms laisvės imtis griežtesnių priemonių, nei nustatyta direktyvoje. Tačiau, nepaisant to, tokia galimybė gali būti numatyta netiesiogiai. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika reikia atsižvelgti į direktyvos formuluotę, tikslą ir struktūrą¹⁷.

33. Šiuo atžvilgiu Nyderlandų vyriausybė, taip pat Graikijos, Airijos, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės mano, kad direktyvos tikslas – nedelsiant ir efektyviai kovoti su bet koku snukio ir nagų ligos atveju – suteikia

17 — Žr., pavyzdžiui, 1995 m. spalio 19 d. Sprendimą *Höfing* (C-128/94, Rink. p. I-3389, 9 punktas); 1998 m. kovo 19 d. Sprendimą *World Farming* (C-1/96, Rink. p. I-1251, 49 punktas); 2002 m. balandžio 25 d. Sprendimą *Komisia prieš Prancūziją* (C-52/00, p. I-3827, 16 punktas).

valstybėms narėms veikimo laisvę imtis priemonių, kaip antai skerdimas prevenciniais tikslais. Komisija ypač palaiko šį argumentą ir pabrėžia, kad Direktyva 90/423 suteikė pasirinkimą tarp vakcinavimo ir likvidavimo politikų, bet neužkirto kelio kitoms snukio ir nagų ligos kontrolės priemonėms.

34. A. Tempelman ir sutuoktiniai van Schaijk pateikė argumentų pagrįsti išvadą, kad Direktyva 85/511 įtvirtina išsamias priemones. Pirma, jie nurodo skirtumą tarp šios direktyvos 1 straipsnio formuluotės prieš ir po pakeitimo. Jie pažymi, jog prieš pakeitimą straipsnis aiškiai įtvirtino, kad direktyva nustato būtinąsias Bendrijos kontrolės priemones, o po pakeitimo tekste nebeliko žodžio „būtinąsias“. Be to, jie remiasi Direktyvos 90/423 preambule, ypač kiek joje teigiama, kad „šios priemonės Bendrijoje turėtų būti įgyvendinamos vienodai“.

35. Man šie argumentai neatrodo įtikinantis. Direktyvos 85/511 1 straipsnis, prieš jį iš dalies pakeičiant Direktyva 90/423, numatė: „<...> ši direktyva nustato būtinąsias Bendrijos kontrolės priemones, taikytinas snukio ir nagų ligos protrūkio atveju, neatsižvelgiant į ją sukėlusio viruso rūšį. Ši direktyva neturi

įtakos valstybių narių profilaktinės vakcinacijos politikai“. Direktyva 85/511 buvo iš dalies pakeista, siekiant visoje Bendrijoje įtvirtinti nevakcinavimo politiką, taip pat griežtas skubios vakcinacijos taisykles ir sąlygas nepaprastųjų situacijų metu¹⁸. Direktyvą 85/511 iš dalies pakeitusi Direktyva 90/423 aiškiai atmeta profilaktinės vakcinacijos politiką ir nustato bendrą nevakcinavimo politiką visai Bendrijai, su kuria kartu taikoma visiška užsikrėtusių gyvūnų paskerdimo ir sunaikinimo politika („sunaikinimas“)¹⁹. Direktyvos 85/511 1 straipsnis buvo iš dalies pakeistas ir nuoroda į „būtinąsias“ priemones bei valstybių narių vakcinacijos politiką buvo panaikinta. Kaip savo rašytinėse pastabose Teisingumo Teismui teigia Nyderlandų vyriausybė, 1 straipsnio pakeitimą iš esmės reikia vertinti atsižvelgiant į Bendrijos nevakcinavimo politikos kontekstą. Direktyva 85/511 su Direktyva 90/423 padarytais pakeitimais turi būti aiškinama taip, kad ja siekiama sukurti žemės ūkio produktų vidaus rinką, todėl pastarosios direktyvos preambulėje teigiama, kad šiuo požiūriu bendra vakcinacijos politika yra esminė. Savo išvadoje dėl Direktyvos 85/511 pakeitimo projekto Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nurodė, kad egzistuojanti skirtingų nacionalinių vakcinacijos politikų sistema negali būti išlaikyta, jei Bendrijoje siekiama liberalizuoti prekybą gyvūnais²⁰. Iš 1 straipsnio pakeitimo ir Direktyvos 90/423 pream-

18 — Žr. Direktyvos 85/511 13 straipsnį.

19 — Žr. Direktyvos 90/423 preambulę.

20 — OI. C 62, 1990, p. 44.

bulės negalima daryti išvados, kad Direktyva 85/511 uždraudžia priemones, kurios nekenkia Bendrijos nevakcinavimo politikai²¹.

36. A. Tempelman ir sutuoktiniai van Schaijk pabrėžia, kad Direktyva 85/511 pateikia išsamias priemones konkrečioms situacijoms. Ypač jie nurodo 4 straipsnį, nustatantį išsamias priemones, susijusias su gyvūnais, dėl kurių kilo atitinkamų įtarimų, bet neįraukiantį jų skerdimo, 5 straipsnį, numatantį priemones dėl užkrėstų gyvūnų, įskaitant jų skerdimą, ir 6 straipsnį, kuris tam tikrais atvejais leidžia nukrypti nuo 5 straipsnio.

37. Šiame kontekste visų pirma reikia pabrėžti, jog tai, kad direktyva nenumato įtariamų užsikrėtus gyvūnų skerdimo, automatiškai nereiškia, jog ji uždraudžia tokias priemones. Turėdamas tai omenyje, nemana, jog Direktyvos 85/511 detalumo lygis pateisintų išvadą, kad *a contrario* panaikinama galimybė imtis papildomų priemonių. Priešingas argumentas leistinas, tik jei joks kitas aiškinimas neatrodo tinkamas²². Šiuo atveju taip nėra.

21 — Kai kuriais atvejais Direktyvos 85/511 tekstas aiškiai nurodo minimalius standartus. 9 straipsnis numato „ne mažesnio kaip <...> spindulio“ apsaugos ir priežiūros teritorijas, 5 straipsnis numato, kad gyvūnai gali būti sugrąžinti į išvalytą ir dezinfekuotą ūkį praėjus „ne mažiau kaip 21 dienai“.

22 — Taip pat žr. 1958 m. birželio 13 d. Sprendimą *Meroni prieš Auksčiausiąją valdžios instituciją* (9/56, Rink. p. 9, 26 ir 27).

38. Pirma, kaip jau pažymėjau, Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalies formuluotė iš dalies pagrįsta prielaida, kad Bendrijos normos dėl gyvūnų ligų kontrolės gali būti neišsamios²³.

39. Antra, pagal EB 249 straipsnį „nacionalinės valdžios institucijos pasirenka jos (direktyvos) įgyvendinimo formą ir būdus“, o tai iš esmės parodo, kad valstybės narės turi tam tikrą veikimo laisvę. Direktyvos 85/511 nustatytas tikslas — efektyvus snukio ir nagų ligos likvidavimas atsižvelgiant į nevakcinavimo politiką. Tai reiškia, kad kai kurios snukio ir nagų ligos kontrolės priemonės yra nustatytos, o kai kurios aiškiai uždraustos. Tačiau tai neuždraudžia priimti kitų kontrolės priemonių tiek, kiek jos nepažeidžia Direktyvos tikslų ir nuostatų, ypač bendros nevakcinavimo politikos. Atsižvelgiant į rezultatą, kurį direktyva 85/511 nustato pasiekti, man atrodo, kad jei Bendrijos teisės aktų leidėjas būtų siekęs uždrausti priemones, kaip antai nagrinėjamoji šioje byloje, skirtas snukio ir nagų ligos kontrolei, jis būtų tuo tikslu įtvirtinęs aiškia nuostatą²⁴.

23 — Žr. šios išvados 20 punktą.

24 — Plg. 1992 m. lapkričio 25 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (C-346/90, Rink. p. I-6153, 27 punktą).

40. Galiausiai Tarybos direktyvoje 2003/85, kuri panaikino Direktyvą 85/511, yra dar platesnis ir išsamesnis snukio ir nagų ligos kontrolės režimas – įskaitant prevencinio sunaikinimo programą – tačiau, nepaisant to, ji vis tiek suteikia valstybėms narėms laisvę imtis griežtesnių veiksmų²⁵.

Schaijk, įtvirtina nuostatą dėl prevencinio sunaikinimo programų²⁷, kaip ir daugelis kitų direktyvų dėl gyvūnų ligų kontrolės²⁸.

41. Anot sutuoktinių van Schaijk, reikėtų atsižvelgti į tai, kad gyvūnų skerdimas Bendrijoje suvokiamas kaip nepageidaujamas, ką patvirtino ir Tarybos direktyva 2003/85, kuri buvo priimta dėl 2001 m. protrūkio²⁶.

43. Taigi, mano nuomone, Direktyva 85/511 neuždraudžia valstybėms narėms imtis papildomų snukio ir ligos kontrolės priemonių, pavyzdžiui, prevenciniais tikslais skersti gyvūnus, įtariamus sergant ar užsikrėtus snukio ir nagų liga.

D — Valstybių narių kompetencijos imtis papildomų kontrolės priemonių ribos

42. Žinoma, galima tik pritarti požiūriui, kad galvijų gyvybės ir gerovės apsauga nusipelno kruopštaus svarstymo. Tačiau iš sutuoktinių van Schaijk argumento, jog gyvūnų skerdimas Bendrijoje apskritai laikomas nepageidaujamu, negalima padaryti išvados, kad Direktyva 85/511 nepalieka galimybės skersti prevenciniais tikslais. Iš tiesų Direktyva 2003/85, kuria remiasi sutuoktiniai van

44. Trečiu klausimu *College van Beroep* klausia, kokius apribojimus Bendrijos teisė nustato valstybėms narėms imantis nacionalinių snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių, kurios nėra numatytos Direktyvoje 85/511.

45. Kaip jau minėjau, Direktyvą 85/511 reikia vertinti atsižvelgiant į Direktyvos 90/245

25 — Žr. Direktyvos 2003/85 1 straipsnio 1 dalies a punktą ir 2 dalį.

26 — 2003 m. rugšėjo 29 d. Tarybos direktyva 2003/85/EB dėl Bendrijos snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių, naikinti Direktyvą 84/511/EEB, Sprendimus 89/531/EEB bei 91/665/EEB ir iš dalies keičianti Direktyvą 92/46/EEB (OL L 306, p. 1).

27 — Direktyvos 2003/85 8 straipsnis.

28 — Žr., pavyzdžiui, Direktyvos 92/40 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 2 dalį bei Direktyvos 92/66 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 2 dalį.

10 straipsnyje numatytą procedūrą, kuria siekiama užtikrinti, kad valstybės narės vienašališkai nesiimtų ir netaikytų apsaugos priemonių, kurios sukurtų kliūčių prekybai Bendrijoje. Iš sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* matyti, kad valstybės narės neturi kompetencijos įgyvendinti tokių apsaugos priemonių dėl snukio ir nagų ligos, kurios nepatenka į Direktyvos 90/245 10 straipsnyje įtvirtintą sistemą²⁹. Todėl tokios nacionalinės priemonės turi būti priimanamos taip, kad neprieštarautų tos nuostatos reikalavimams³⁰. Tai reiškia, kad apie jas turi būti nedelsiant pranešta kitoms valstybėms narėms ir Komisijai, kaip reikalauja Direktyvos 90/245 10 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa. Komisija ir atitinkama valstybė narė turi, remdamosi lojalaus bendradarbiavimo pareiga pagal EB 10 straipsnį, dirbti kartu gera valia priimant apsaugos priemones³¹.

patenkančios į Bendrijos teisės taikymo sritį, turi atitikti jos bendruosius principus, pavyzdžiui, proporcingumo principą³². Pagal šį principą valstybės narės priimtos priemonės turi būti tinkamos ir būtinos teisėtai siekiamam tikslui įgyvendinti. Kai galima pasirinkti tarp kelių tinkamų priemonių, turi būti pasirenkama mažiausiai apsunkinanti, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams³³.

47. Kaip per posėdį tvirtino situoktiniai van Schaijk, bendrieji Bendrijos teisės principai apima pagrindines teises, pavyzdžiui, teisę į nuosavybę³⁴. Šiuo atžvilgiu nacionalinis teismas turi patikrinti, ar atsižvelgiant į siekiamą tikslą, nuosavybės teisės apribojimai, atsirandantys dėl papildomų nacionalinių snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių, nesudaro neproporcingo ir netoleruotino įsikišimo, pažeidžiančio pačią teisės į nuosavybę esmę³⁵.

46. Be to, pagal nusistovėjusią Teisingumo teismo praktiką nacionalinės priemonės,

29 — Cituoto sprendimo 19 punktus. Taip pat žr. generalinio advokato G. Tesaurio išvados minėtoje byloje 8 ir 9 punktus. 2002 m. spalio 22 d. Sprendime *National Farmers' Union* (C-241/01, Rink. p. I-9079, 50 punktas) Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad „Europos Bendrijoje, kuri yra teise grįsta bendrija, valstybės narės privalo laikytis Sutarties nuostatų, o ypač veikti pagal Sutartyje numatytas procedūras bei taikytinus teisės aktus“.

30 — Dėl laikinų apsaugos priemonių, kurių imasi paskirties valstybė narė, žr. 2003 m. liepos 3 d. Sprendimą *Lennox* (C-220/01, Rink. p. 7091, 68–76 punktai).

31 — Analogiškai žr. cituoto *National Farmers' Union* sprendimo 60 punktą ir 2002 m. sausio 8 d. Sprendimą *Van den Bor* (C-428/99, Rink. p. I-127, 47 punktas).

32 — Cituoto sprendimo *Lennox* 76 punktas. Taip pat žr. 1998 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė prieš Komisiją* (C-180/96, Rink. p. I-2265, 96 punktas) ir 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Fedesa ir kt.* (C-331/88, Rink. p. I-4023, 13 punktas). Reikia pažymėti, kad šiuo atžvilgiu Nyderlandai naudojosi jiems suteikta diskrecija, kurią suteikė įgyvendinama Bendrijos teisės nuostata, t. y. Direktyvos 90/425 10 straipsnio 1 dalis. Žr. šios išvados 20 punktą, ypač 10 išnašą. Plg. 1994 m. kovo 24 d. Sprendimas *Bostock* (C-2/92, Rink. p. I-955, 16 punktas) ir 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimas *Karlsson* (C-292/97, Rink. p. I-2737, 37 punktas).

33 — Cituoto sprendimo *Fedesa ir kiti* 13 punktas.

34 — Žr., pavyzdžiui, 1979 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Hauer* (44/79, Rink. p. 3727, 15 ir 17 punktai) ir 2003 m. liepos 10 d. Sprendimą *Booker Aquaculture and Hydro Seafood* (sujungtos bylos C-20/00 ir C-64/00, Rink. p. I-7411, 65 ir 67 punktai).

35 — Plg. cituoto sprendimo *Booker* 79 ir 88 punktai.

IV — Išvada

48. Todėl, mano nuomone, į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* pateiktus klausimus Teisingumo Teismas turėtų atsakyti taip:

- „1. 1985 m. lapkričio 18 d. Tarybos direktyva 85/511/EEB dėl Bendrijos snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių įdiegimo nenumato gyvūnų, įtariamų sergant ar užsikrėtus nagų ir snukio liga, skerdimo prevenciniais tikslais.
2. Direktyva 85/511 nedraudžia valstybėms narėms imtis papildomų snukio ir nagų ligos kontrolės priemonių, pavyzdžiui, prevenciniais tikslais skersti gyvūnų, įtariamų sergant ar užsikrėtus snukio ir nagų liga.
3. Papildomos, Direktyvoje 85/511 nenumatytos snukio ir nagų ligos kontrolės priemonės, kurių imasi valstybės narės, turi būti priimtos lojaliai bendradarbiaujant su Komisija bei laikantis 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyvos 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą, 10 straipsnio reikalavimų ir taip pat atitikti bendruosius Bendrijos teisės principus, pavyzdžiui, proporcingumo principą ir teisę į nuosavybę.“